

gen. En waar de stem der Landgenooten over WENCKEBACH geraadpleegd wordt, gij zult van hem door deskundigen niet anders hooren gewagen, dan met hooge ingenomenheid en bewondering.

Verloor ons Vaderland in WENCKEBACH en SWART twee geleerden, die hunnen wetenschappelijken werkkring met de roeping voor het hooger onderwijs verbonden, in ADRIAAN VAN DEN ENDE erkent de Landgenoot dankbaar een' der ijverigste bevorderaars van het lager onderwijs; de geschiedenis van het Schoolwezen hier te Lande, sedert den aanvang dezer eeuw, kan er van getuigen, met welk eene liefde hij die gewigtige zaak behartigd heeft. Zijne belangstelling voor natuurkundige studiën, en wel bepaald voor de physica, waarvan hij vooral in zijne Verhandelingen over den Waterram (*Bélier Hydraulique, Stossheber*) een blijvend bewijs gegeven heeft, vond reeds spoedig eene openbare erkenning, zoo als uit zijne benoeming tot Lid der Eerste Klasse van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut, in het jaar 1808, kan blijken. Sedert 1843 werd hij onder de rustende Leden geteld. De levensbijzonderheden van den achtingswaardigen man, die den 28sten Junij 1846, in zeven-en-zeventigjarigen ouderdom ontsliep, zijn door twee zijner vrienden nog onlangs ¹ met zulk eene naauwkeurigheid vermeld, en daarbij zulk eene billijke hulde aan zijne nagedachtenis toegebracht, dat ik het onvoegzaam zoude rekenen, hierover thans verder uit te weiden.

Onder de Leden, wier verlies het Instituut nog bovendien te betreuren heeft, tellen wij nog eenen man, die zich geheel aan eenen practischen werkkring gewijd had; het is de Inspecteur van het tweede Waterstaats-District des Rijks, de bekwame Waterbouwkundige DIRK MENTZ, in het jaar 1827 als Lid van het Instituut benoemd, en die op den 17^{den} Maart van dit jaar uit zijnen werkkring werd weggerukt.

Bij het vroegtijdig gemis van de zorg zijner ouders, genoot

¹ Men vindt het hier bedoelde levensbericht omtrent VAN DEN ENDE, opgesteld door de Heeren J. CLARISSE en J. TEISSÈDRE L'ANGE, aan het hoofd van het Werk getiteld: *Geschiedkundige Schets van Neêrlands Schoolwetgeving*, met Aanteekeningen en Bijlagen, door A. VAN DEN ENDE. Deventer, J. DE LANGE, 1846.

hij zijne opvoeding in de *Fundatie van Renswoude*. Op zeventienjarigen leeftijd werd hij, wegens zijn' uitstekenden aanleg voor de wiskundige wetenschappen, als Landmeter door het Departementaal Bestuur van *Utrecht* aangesteld; en nadat hij achtereenvolgens in verschillende betrekkingen als Ingenieur werkzaam geweest was, zag hij zich in 1829 in de betrekking, welke hij tot zijn' dood toe met onvermoeiden ijver en naauwgezetheid vervuld heeft, aangesteld. Welke diensten hij als Inspecteur den Lande bewezen heeft, staat mij niet te vermelden. Van zijn' wetenschappelijken arbeid verdient vooral de Verhandeling genoemd te worden, welke hij, ter beantwoording der vraag over een ontwerp, *om het IJ bij Pampus, door een' dijk van sluizen voorzien, af te dammen*, bij de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*, heeft ingediend. Zijne Verhandeling werd, even als die van den Administrateur van 's Rijks Waterstaat, A. T. GOUDRIAAN, de uitgelooft onderscheiding waardig gekeurd; zoodat in de Algemeene Vergadering dier Maatschappij (gehouden den 8^{den} Julij 1823) daaraan de Gouden Eerprijs en de door Z. M. den Koning bepaalde premie van vijf en twintig honderd gulden werden toegewezen. In zijne betrekking tot het Instituut mogten wij slechts schaars het voordeel hebben, de vruchten van den arbeid zijns geestes te ontvangen. Waar intusschen zijne inlichtingen, zijn raad en hulp door de Klasse gevraagd werden, was hij steeds bereid die te verleen, waarvan enkele door hem ingeleverde rapporten kunnen getuigen.

Onder de Correspondenten had de Eerste Klasse het verlies te betreuren van T. G. BARON VAN LIJNDEN *van Hemmen*, die op den 19^{den} April 1845, dus weinige dagen na de laatstgehoudene Openbare Vergadering der Klasse, in vier-en-tachtigjarigen ouderdom overleed. De diensten, die hij den Staat en der Maatschappij, zoowel in verschillende ambten, als in zijne betrekking tot onderscheidene Maatschappelijke Inrigtingen bewezen heeft, verzekeren zijnen naam eene dankbare herinnering. Hoe hij zijnen wetenschappelijken arbeid aan de belangen van den Staat en van de Maatschappij ten naauwste wist aan te sluiten, toonde hij in zijne